

Nr 143

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående bidrag till hemkonsulentverksamhet i städerna.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* och fru *Gärde Widemar* (I: 200) och den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge* (II: 218), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till nästa års riksdag rörande bidrag till hemkonsulentverksamhet i städerna.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 200.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden begärts av *statskontoret*, *Svenska stadsförbundet* och *Hushållningssällskapens förbund*, vilka yttranden fogats till detta utlåtande (Bilagor A, B och C).

Utskottet. För en allmän upplysningsverksamhet rörande familj och hem finnas i hushållningssällskapen anställda bl. a. hemkonsulenter. I den mån dessa äro uppförda på hushållningssällskapens stat utgå statsbidrag till deras avlöningar m. m. Enligt för hushållningssällskapen gällande instruktioner åligger det konsulent inom den gren av hushållningssällskapets verksamhetsfält, för vilken vederbörande är anställd, att söka främja verksamhetsgrenens förkovran inom hushållningssällskapets område.

Utskottet vill erinra om att även vissa städer, särskilt de större, låtit anställa hemkonsulenter och att man på vissa platser sökt tillgodose behovet av dylika tjänster på annat sätt, exempelvis genom att låta vissa av de till yrkesskolan på platsen knutna lärarkrafterna stå till allmänhetens förfogande för råd och upplysningar i hemvårdsfrågor.

Tvekan torde emellertid icke råda därom, att de inom hushållningssällskapen anställda konsulenterna instruktionsmässigt ha möjlighet att verka även i stadskommunerna för i motionerna avsedd rådgivning. Därest detta icke i önskvärd omfattning låter sig göra, synes det utskottet, som inser hemkonsulentverksamhetens betydelse, närmast böra ankomma på hushållningssällskapen att hos Kungl. Maj:t göra framställning i syfte att åstadkomma en förstärkning av deras hemkonsulentverksamhet. Utskottet anser en sådan utväg vara att föredraga framför att, såsom i motionerna före-

slagits, medelst ett statligt bidrag till verksamheten förmå städerna att engagera sig för uppgiften i fråga.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att utskottet i sitt utlåtande nr 125 till föregående års riksdag i anledning av motioner i huvudsak likalydande med de nu förevarande framhöll, att det icke syntes utskottet lämpligt att, då utredning påginge om ett sammanförande av skilda statsbidrag för olika ändamål till kommunerna, tillskapa en speciell statsbidragsform för här ifrågavarande ändamål. I anslutning härtill vill utskottet erinra om att allmänna statsbidragsutredningen vid verkställd översyn av statsbidragsgivningen uttalat stor skepsis beträffande ändamålsenligheten av särskilda stimulanbidrag, en uppfattning som också föranlett utredningen att bl. a. föreslå en avveckling av ett stort antal nu utgående särskilda bidrag.

Av det anförda framgår, att utskottet icke är berett tillstyrka de föreliggande motionerna. Utskottet vill erinra om att förberörda vid 1956 års riksdag väckta motioner om anslag till hemkonsulentverksamhet i städer icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 200 och II: 218 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 november 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 144.

*Bilaga A**Till riksdagens statsutskott*

Genom remiss den 5 juni 1957 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva och till riksdagens statsutskott inkomma med yttrande över två inom riksdagen väckta likalydande motioner, I: 200 och II: 218, angående bidrag till hemkonsulentverksamhet i städerna. I anledning härav får ämbetsverket anföra följande.

Statskontoret vill till en början erinra, att två likalydande motioner om anslag till hemkonsulentverksamhet i städer (I: 219 och II: 445) varit föremål för behandling vid 1956 års riksdag (SU 125) utan att föranleda någon riksdagens åtgärd. Statsutskottet uttalade härvid, bland annat, att därest de inom hushållningssällskapen anställda konsulenterna icke hade möjlighet att verka även i stadskommunerna för i motionerna avsedd rådgivning och statens ekonomiska medverkan till sådan verksamhet ansåges erforderlig det närmast torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter av vederbörande kommuner gjorda framställningar taga initiativ i ämnet. Med hänsyn härtill och då statskontoret även anser, att en utvidgning av den statliga bidragsverksamheten i nuvarande budgetära läge ej bör ske, avstyrkes bifall till motionerna.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit tf. statskommisariern Wallin. Stockholm den 4 september 1957.

IVAR LÖFQVIST

*Gösta Widén**Sten Ulrik Engström**Bilaga B**Till riksdagens statsutskott*

Sedan statsutskottet hemställt att svenska stadsförbundet ville avgiva utlåtande över två likalydande motioner (I: 200, II: 218) angående bidrag till hemkonsulentverksamhet i städerna, får förbundets styrelse anföra följande.

Styrelsen vill till att börja med framhålla att det av inom förbundsbyrån tillgängliga uppgifter framgår att det äger sin riktighet att hemkonsulenter endast anställts i ett begränsat antal stadskommuner och då företrädesvis i de allra största städerna. Å andra sidan bör beaktas att man i vissa fall sökt tillgodose behovet av hemkonsulenter exempelvis genom att låta vissa av de till yrkesskolan på platsen knutna lärarkrafterna stå till allmänhetens förfogande för råd och upplysningar i hemvårdsfrågor. Vidare bör i detta sammanhang nämnas att frågan om inrättandet av hemkonsulenttjänster på en del platser ligger under utredning samt att man på en del håll haft frågan därom under diskussion men avskrivit den, i något fall under åberopande av kostnadsskäl, i andra fall åter på den grunden att något behov av dylika tjänster icke ansetts föreligga.

Styrelsen får för sin del uttala att en lämpligt uppbyggd hemkonsulentverksamhet säkerligen utgör ett värdefullt komplement till den av skola, press och radio samt på allra sista tiden television förmedlade kontakten

mellan hemmen och det på hemskötselns område bedrivna forskningsarbetet. Med hänsyn härtill ställer sig styrelsen positiv till en av det allmänna bedrivna rådgivande verksamhet med sikte på de med hemvård förknippade problemen.

Rörande huvudmannaskapet för en dylik verksamhet anser emellertid styrelsen det icke vara givet att ombesörjandet därav bör betraktas som en primärkommunal uppgift. Styrelsen vill i det avseendet erinra om det av utredningen för hem- och familjefrågor år 1947 avgivna betänkandet vari föreslagits att det skulle ankomma på landstingen och städer över 20 000 invånare att svara för en konsulentverksamhet bl. a. på hemvårdens område, en ståndpunkt som styrelsen i avgivet yttrande såtillvida kritiserat att det syntes helt obefogat att begränsa landstingens ansvar vad stadskommunerna beträffar till städer under 20 000 invånare. Såvitt styrelsen har sig bekant har statsmakterna emellertid ännu icke tagit någon definitiv ställning till den nyssnämnda utredningen och de däröver avgivna yttrandena. Frågan om huvudmannaskapet för av samhället bedrivna hemkonsulentverksamhet kan därför ej anses avgjord och enligt styrelsens mening finns alltjämt skäl som talar för att det bör vara en landstingsuppgift att svara därför.

För den händelse de fortsatta övervägandena, trots vad ovan anförts, skulle leda till att städerna eller i vart fall städer över visst invånarantal bör engagera sig för en hemkonsulentverksamhet vill emellertid styrelsen betona att en sådan verksamhet såvitt styrelsen kan förstå icke med nödvändighet kräver inrättandet av särskilda konsulentbefattningar utan att verksamheten i vissa fall bör kunna tillfredsställande ordnas även på annat sätt, exempelvis genom en sådan anknytning till yrkesskolan som på sina håll redan förekommer. Överhuvudtaget är det av vikt för en lycklig lösning av frågan att kommunerna lämnas största möjliga handlingsfrihet beträffande den praktiska utformningen av verksamheten.

När det gäller att mera allmänt få till stånd en hemkonsulentverksamhet till gagn för städernas invånare har motionärerna — som tydligen icke ifrågasatt annat än att huvudmannaskapet vad stadskommunerna beträffar bör åvila städerna — utgått från att det lämpligaste sättet är att medelst införande av ett statligt bidrag till verksamheten söka förmå städerna att engagera sig för uppgiften ifråga. Med hänsyn till att motionernas syfte således är att tillskapa ett nytt särskilt statsbidrag av stimulanskaraktär kan styrelsen med bortseende från hur frågan om huvudmannaskapet kommer att lösas icke underlåta erinra om att allmänna statsbidragsutredningen vid sin översyn av statsbidragsgivningen uttalat stark skepsis beträffande ändamålsenligheten av särskilda stimulansbidrag, en uppfattning som också föranlett utredningen att bl. a. föreslå en avveckling av ett stort antal nu utgående särskilda bidrag. Då vidare riksdagen redan givit sin principiella anslutning till de av statsbidragsutredningen sålunda framförda tankegångarna bör enligt styrelsens mening i princip stark återhållsamhet iakttagas vid införandet av nya särskilda statsbidrag. Med hänsyn härtill ifrågasätter styrelsen om en eventuell i kommunal regi bedrivna hemkonsulentverksamhet kan anses vara av den vikt ur allmänna synpunkter att den motiverar införandet av ett nytt särskilt statsbidrag. Stockholm den 18 september 1957.

Svenska stadsförbundets styrelse

HJ. MEHR

Eric Olerud

Bilaga C

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 17 maj 1957 har riksdagens statsutskott hemställt om Hushållningssällskapens förbunds utlåtande över de två vid årets riksdag väckta, likalydande motionerna nr I: 200 och II: 218 angående bidrag till hemkonsulentverksamhet i städerna. Med anledning härav får förbundets styrelse anföra följande.

Inledningsvis vill förbundsstyrelsen framhålla, att erfarenheterna utav den av hushållningssällskapens hemkonsulenter bedrivna verksamheten äro mycket goda, vilket bl. a. visat sig genom att denna är synnerligen uppskattad av husmödrarna. Hemkonsulenterna äro ett betydelsefullt mellanled, då det gäller att bland husmödrarna sprida kunskap om lämpliga kostvanor och vad därmed sammanhör samt om nya arbetsmetoder, maskinella hjälpmedel etc. i det husliga arbetet. Det har sålunda visat sig utomordentligt värdefullt att ha en lokal mellaninstans, som med god kännedom om de lokala förhållandena och behoven kan ge råd och anvisningar rörande användbarheten och utnyttjandet av allt det nya, som successivt kommer fram. Detta gäller såväl provningsresultat och rekommendationer från mera officiella institut och anstalter som nyheter från industriellt och merkantilt håll. Tilläggas må att efter hand har de markerade olikheter i fråga om arbetsförhållanden inom hem och hushåll, som tidigare förefanns mellan land och stad, allt mera utjämnats. Denna utveckling fortsätter alltjämt. I anslutning härtill har den av sällskapens hemkonsulenter bedrivna verksamheten i en undan för undan ökad utsträckning kommit att omfatta tätorter, samhällen och mindre städer. Vidare bör erinras om de betydelsefulla insatser, som sällskapen genom hemkonsulenterna gjort vid åstadkommandet av kollektivanordningar för tvätt, djupfrysning m. m.

De erfarenheter, som föreligga från hushållningssällskapens hemkonsulentverksamhet, äro sålunda mycket goda och med utgångspunkt härifrån synes det förbundsstyrelsen, även om förhållandena i de större städerna i åtskilligt äro olika, som om för speciellt stadshusmödrarnas behov upplagd verksamhet av sådant slag skulle vara till stor nytta. Som framhålles i motionerna kräves det för framgång i ett konsumentbetonat upplysningsarbete att vid sidan av pressmeddelanden, radioföredrag och andra s. k. massmetoder centrallt framkomna provnings- och undersökningsresultat vidarebefordras av lokala instanser på ett mera personligt sätt och med beaktande av förhållandena i resp. orter. För att tillgodose detta behov torde hemkonsulentverksamhet i städerna även vara lämplig. Förbundsstyrelsen får således tillstyrka, att denna verksamhet utbygges och att härmed sammanhängande anslags- och bidragsfrågor nu bli närmare prövade.

I samband med en sådan prövning bör enligt förbundsstyrelsens mening organisationsproblemen icke förbises. Styrelsen förmenar således, att mycket skulle vara att vinna genom att en utbyggd hemkonsulentverksamhet för städernas behov organisatoriskt anknöts till den redan befintliga. Eftersom hela verksamheten i allt väsentligt är likartad, skulle man härigenom få önskvärd samordning och vid utbyggnaden kunna fullt tillgodogöra sig vunna erfarenheter. En annan i sammanhanget betydelsefull faktor är att en anknytning till hushållningssällskapen skulle skapa goda förutsättningar för att städernas hemkonsulentverksamhet fick den kontakt med jordbruk och livsmedelsproduktion, som även för stadshusmödrarnas del måste

vara mycket värdefull. Ett annat skäl för en anknytning till länsorgan som sällskapen är att endast större städer ensamma kunna tänkas utgöra underlag för en konsulent. Samordning och samarbete med ett länsorgan synes således vara en förutsättning för att en hemkonsulentverksamhet i städerna skall få en allmän utbredning. Stockholm den 22 september 1957.

REIMER JOHANSSON

Sten Zachrisson